

Informatie voor de raad

Onderwerp	-	Stand van zaken beleid voor inwonerbetrokkenheid (participatiebeleid)
Portefeuillehouder	-	Erica van Lente
Eenheid	-	Bedrijfsvoering
Contactpersoon	-	Myrthe Honingh
Contactgegevens	-	m.honingh@dalfsen.nl
Openbaarheid	-	Openbaar

Behandeld in collegevergadering van
Behandeling in raadsvergadering van

31 augustus 2021
27 september 2021

Kernboodschap:

Het college van B&W stelt u voor kennis te nemen van de inhoudelijk stand van zaken met betrekking tot het beleid voor inwonerbetrokkenheid (participatiebeleid).

Toelichting:

Begin dit jaar is gestart met het project inwonerbetrokkenheid in Dalfsen waarmee, onder begeleiding van bureau ANNE, wordt toegewerkt naar een gemeentebreed beleid op het gebied van inwonerbetrokkenheid (ook wel participatie genoemd).

Oorspronkelijk was het de bedoeling het nieuwe beleid in oktober aan uw raad voor te leggen. Aan uw agendacommissie is het voorstel voorgelegd de behandeling enkele maanden uit te stellen. Het oorspronkelijke tijdpad bood – mede in coronatijd – onvoldoende ruimte om het conceptbeleid terug te leggen bij inwoners die eerder betrokken zijn geweest.

Ons college vindt het van belang dat uw raad op gezette tijden betrokken blijft bij dit traject en hierover op de hoogte wordt gehouden. Na uw inhoudelijke inbreng in de digitale bijeenkomst op 15 maart informeren wij u met deze memo over de stand van zaken.

Achtergrond:

Door meer regie op participatie te creëren wordt voorkomen dat er een diversiteit aan participatieaanpakken en middelen ontstaat, wordt herkenbaarheid en eenduidigheid in participatie richting inwoners en bedrijven gerealiseerd en wordt voorkomen dat college en raad onvoldoende een afweging kunnen maken in besluitvorming over nieuwe initiatieven. Voor de invoering van de Omgevingswet per 1-7-2022 is participatie vereist. Participatie is dan ook een van de projecten binnen het programma Omgevingswet. In de Omgevingswet staat beschreven dat participatie toegepast moet worden, maar in welke vorm dat gebeurt, is aan de gemeenten. Ons college heeft ervoor gekozen dat de uitgangspunten en kaders voor participatie ook toepasbaar moeten zijn op andere onderdelen van de gemeentelijke organisatie, want ook daar is behoefte aan regie en handelingsperspectief met betrekking tot participatie.

Participatie (of anders gezegd: inwonerbetrokkenheid) is een thema dat gemeentebreed speelt. Het omvat een belangrijke ontwikkeling voor onze raad, het college, de ambtenaren en alle inwoners. De samenleving verandert en dat heeft consequenties voor de manier waarop we dingen doen en willen doen. Als inwoners vaker en meer rechtstreeks invloed uitoefenen op de totstandkoming van beleid en we inwoners ook inschakelen bij de uitvoering ervan, is het de vraag hoe zich dat verhoudt tot de rollen van volksvertegenwoordiger en bestuurder. Dit vraagstuk maakt onderdeel uit van het traject 'Goed Goan', wat gaat over het ontwikkelen van het bestuur in de Dalfser samenleving. Het samen optrekken van inwoners en overheid is meer dan het inzetten en hanteren van inwonerbetrokkenheid als leidraad en methodiek, maar vraagt ook om bezinning op het bestuurlijk stelsel.

Het vormgeven van een beleid voor inwonerbetrokkenheid staat hiermee niet op zichzelf, maar is nauw verbonden met de ontwikkelingen binnen het traject 'Goed Goan' en de Omgevingswet. Door deze 3 sporen samen te brengen bouwen we, op basis van de Dalfser waarden, aan de onderlinge verbondenheid in de Dalfser samenleving en hoe ieders rol daaraan invulling geeft.

De rode draad uit de input tot dusver, is dat duidelijkheid aan de voorkant bijdraagt aan een transparant proces, met heldere verwachtingen en een eerlijk en betrokken gevoel. De vertaling van alle beelden wordt nu gemaakt naar het concept beleidsplan inwonerbetrokkenheid. Dat zet uiteen wat de gekozen kaders, motieven en doelen zijn en het voor Dalfsen passend geachte ambitieniveau, werkvormen, middelen, proces en domeinen. Naar de toekomst toe is het van belang om een duurzame lijn te bepalen en voort te zetten: een structurele dialoog met de samenleving, lerend ontwikkelend als gemeente. De inzet van de samenleving leidt niet automatisch tot minder inzet van de organisatie. Om te bereiken wat we beogen zal het ook van belang zijn om de juiste randvoorwaarden te scheppen, ook organisatorisch/financieel.

Financiën:

nvt

Communicatie:

nvt

Vervolg:

In september en oktober wordt het concept-beleid besproken met de betrokken inwoners. Vervolgens zal het beleid aan het einde van het jaar ter besluitvorming worden voorgelegd aan uw raad.

Na vaststelling participatiebeleid:

Bij het opstellen van het beleid wordt rekening gehouden met ontwikkelingen op het gebied van Right to Challenge (het uitdaagrecht van inwoners) en de ontwikkeling om te komen tot een participatieverordening (ter vervanging van de inspraakverordening). Waar nodig of vereist krijgt de gegeven aanzet in het beleid, op basis van hoe deze zich ontwikkelen, een nadere uitwerking.

Bijlagen:

1. Opbrengst bijeenkomsten raad, college, ambtelijke organisatie en inwoners

Burgemeester en wethouders van de gemeente Dalfsen,

de burgemeester
drs. E. van Lente

de gemeentesecretaris
ing. S.A.D.C. van Geffen

Bijlage

1. Opbrengst bijeenkomsten raad, college, ambtelijke organisatie en inwoners

In het eerste half jaar van 2021 zijn gesprekken gevoerd met uw raad, het college, ambtenaren en inwoners. Parallel daaraan zijn interne documenten en externe bronnen rondom het onderwerp inwonerbetrokkenheid / participatie doorgenomen. Die gesprekken hebben inzicht gegeven in hoe er vanuit de vier verschillende invalshoeken naar inwonerbetrokkenheid wordt gekeken.

Uit het gesprek met de raad:

- Draagvlak wordt als erg belangrijk gezien, maar ook dat het moeilijk te behalen is. Het betekent niet dat iedereen het eens moet zijn met een bepaald besluit of bepaalde maatregel. Wat draagvlak dan wél betekent, dat blijft nog wat in het midden. De één spreekt over een 'groot deel van de inwoners' dat is meegenomen in het traject en begrijpt waarom bepaalde keuzes gemaakt worden, ook als zij het daar misschien niet mee eens zijn. Een ander heeft het over 'acceptatie door participatie': 'dat burgers snappen hoe we als overheid werken en hoe wij besluiten nemen en dat daar tevredenheid over is.'
- Aan het begin moeten verwachtingen helder naar elkaar worden uitgesproken. Eveneens van belang daarin is de terugkoppeling naar betrokken inwoners tijdens en na het traject. Om de betrokkenheid vast te houden, moeten mensen tijdens het proces geïnformeerd worden over de stand van zaken. Ook weerstand is een vorm van betrokkenheid.
- Het betrekken van burgers is waardevol en maatwerk. Er zijn initiatieven vanuit de burger en vanuit de overheid. Sommige projecten of ontwikkelingen lenen zich er goed voor, anderen minder. Het moet ook kunnen om ergens simpelweg een besluit over te nemen en dat mede te delen, als dat nodig is.
- 'Participatie is voor mij een manier om...'. Drie antwoorden springen eruit: het verkrijgen van draagvlak, het komen tot betere besluitvorming en het gebruik maken van de expertise van inwoners en stakeholders.
- Om de kwaliteit van participatietrajecten te vergroten is het belangrijk kaders op te stellen. Niet alleen om de verwachtingen naar buiten in goede banen te leiden, maar ook om duidelijk te maken wat er intern van elkaar wordt verwacht. Wat de raad van het ambtelijk apparaat verwacht en vice versa, maar ook wat college en raad, en college en ambtelijk apparaat van elkaar verwachten.
- Het opstellen van beleid is één, de uitvoering van dat gemaakte beleid een tweede. Dat vraagt ook om een andere houding van college- en raadsleden, en ambtenaren. Die houding wordt door raads- en collegeleden omschreven als open en nieuwsgierig, waarbij bewoners worden uitgenodigd met hun plannen te komen en de kennis en kunde vanuit de samenleving wordt benut. En betrokkenen op de hoogte worden gehouden van het proces dat wordt doorlopen, of het initiatief nou ligt bij de gemeente zelf of bij de samenleving.

Uit het gesprek met inwoners:

- De voorkeur wordt gegeven aan een mix tussen fysieke en digitale bijeenkomsten, zodat iedereen mee kan doen op een passende manier.
- Belangrijke 'spelregels' vinden de deelnemers dat er inzicht is in het proces (hoe gaat het traject lopen, welke stappen worden gezet, waar staan we nu) en dat het doel van het participatietraject duidelijk is.
- De deelnemers willen graag (vanaf het begin) actief meedenken en zich gehoord voelen. Het is fijn dat als zij de moeite nemen om te participeren, de gemeente hun bijdrage dan ook serieus neemt.
- Het helpt als er één aanspreekpunt is bij de gemeente, een 'loket' waar je als inwoner terecht kunt. Waar iemand met je meedenkt, zich inleeft en je verder helpt. Eigenlijk iemand die de verbinding legt tussen de gemeente en de inwoner. En die makkelijk te benaderen is, zodat de drempel om in gesprek te gaan laag is. Het moet een gelijkwaardig gesprek zijn.
- Het proces bevat complexe informatie en woordgebruik van de gemeente, het aanspreekpunt kan deze 'vertalen' en de tijd te nemen om te luisteren, te stimuleren en te informeren. Ook

kan deze persoon ondersteunen bij het uitwerken van een goed plan door bijvoorbeeld kennis te delen of door verbinding te leggen met andere initiatieven.

Uit gesprekken met het college:

- Het gaat zowel om het betrekken van inwoners als overheid, als om wat de overheid doet wanneer betrokken inwoners op de deur kloppen met een eigen initiatief- betrokkenheid bij de gemeente- betrokkenheid bij de omgeving- meenemen van iedereen bij de opgaven die je hebt.
- De term participatie heeft ook een andere connotatie – bijvoorbeeld participatie op de arbeidsmarkt – wat nog wel eens voor verwarring zorgt. Daarom is duidelijker om van burgerbetrokkenheid te spreken.
- Het openstellen om te luisteren naar een initiatief, zonder oordeel, vanuit een nieuwsgierige houding, dat is soms nog best lastig. Voor zowel ambtenaren, als raads- en collegeleden. En de een is daar beter in, dan de ander. Daar valt nog te leren, ook van elkaar.
- De meerwaarde van burgerbetrokkenheid zit in dat mensen zich anders gaan gedragen als zij mede-eigenaar zijn van een initiatief. Zij voelen zich meer verantwoordelijk. De gemeente kan dit mede-eigenaarschap stimuleren en faciliteren, een voorbeeld daarvan is op het gebied van buurtpreventie.
- Benadrukt wordt dat er veel goed gaat in Dalfsen en de afgelopen jaren steeds meer ervaring is opgedaan met het betrekken van inwoners. Procesmatig liggen er nog wel verbeterpunten. Processen kunnen stroperig zijn en (te) lang duren.

Uit gesprekken met ambtenaren:

- Participatie maakt deel uit van projecten en trajecten binnen allerlei verschillende domeinen van de gemeente Dalfsen. Er worden goede ervaringen mee opgedaan:
 - o Zo worden laagdrempelig inwoners opgezocht (café, tijdens een festival of op het station);
 - o Een combinatie van middelen en werkvormen, visueel en tekstueel, plezier en meer serieus, werkt.
 - o Het is van belang om goed te luisteren (en er ook wat mee doen!), uitleggen wat je met de opbrengst gaat doen en rolduidelijkheid/transparantie. En om vroegtijdig te betrekken en het vastleggen van afspraken en gesprekken.
- Wat beter kan is:
 - o gebrek aan tijd en middelen, waardoor participatie (ondanks de goede bedoelingen) niet uit de verf komt
 - o stroperige gemeentelijke processen, waardoor er onbegrip is over lange tijd tussen idee en uitvoering
 - o bereiken van verschillende doelgroepen en representativiteit (lage opkomst, te weinig diversiteit)
 - o rol raad, inwoners, initiatiefnemers en ambtelijk apparaat – en ervaringen met de invulling daarvan.